

@tinamaze

Vito Divac, Tina Maze: *Jaz. Tina: biografski roman*. Ljubljana: DZS, 2017. 217 strani.

Navkljub zelo izpostavljeni zgodovinski podobi Slovencev kot smučarskega naroda z veliko vrhunskimi smučarskimi junaki, je v Sloveniji doslej izšlo zelo malo biografij smučark ali smučarjev. Prva knjiga, ki bi jo lahko označili za biografijo smučarja, je leta 1973 izšla zelo romantizirana povest Janka Perata o smučarskem skakalcu Janezu Poldi, potem pa dolgo nič in pogrešamo na primer biografijo Bojana Križaja, Mateje Svet, Jureta Franka, Primoža Ulage, Primoža Peterke ... Lani je kot zanimivost bilo uprizorjeno dramsko besedilo o Roku Petroviču. Situacija se je predvsem pod vplivom svetovnega trenda izdaj biografij športnikov začela spreminjati z izdajo biografije še aktivnega smučarskega skakalca Petra Prevca, letos pa je z nekaj več odmeva pod naslovom *Jaz. Tina.* izšel biografski roman o najuspešnejši slovenski alpski smučarki Tini Maze. Ne bo narobe, če se torej v *Zgodovini za vse* dotaknemo tudi kašne ocene biografije, še posebej športne biografije, saj so posebej slednje brez odmeva v slovenski humanistiki...

Najava romana je pospremila zaključek njene tekmovalne kariere v začetku leta 2017 v Mariboru, izšel pa je v času svetovnega prvenstva v St. Moritzu dober mesec kasneje. Gre za biografijo z nekaj avtobiografskimi prvinami, saj je avtor novinar časopisa *Delo* Vito Divac roman oblikoval okrog dnevniških zapisov Tine Maze. Skozi kariero sta se novinar in smučarka namreč zblížala do te mere, da mu je slednja zaupala svoje dnevniške zapiske. Ta zgodba okrog nastanka pravzaprav tudi še najbolj zaznamuje nastalo delo. Tinini dnevniški zapiski so bili osnova za nadgradnjo v zgodbo, ki jo je novinar zelo tesno spremljal skozi njeno kariero. Vito Divac fragmentarno vključuje tudi Tinine citate v zgodbo, toda ta z njegovo interpretacijo ostaja kontrolirana do te mere, da se ne spušča preveč v intimo. Biografija nam prvič razkriva, da je Tina Maze v zadnjih letih pisala dnevnike (ali dnevniške zapiske), ki so bolj njena razmišljanja o poti in na poti k uspehom. Tinini izvorni zapisi se očitno ne

ukvarjajo toliko s faktografijo, dogodki in nasploh zgodbami in osebami okrog nje, ampak so bili neke vrste njena oblika osebne terapije, samospoznavanja, iskanja svobode. Vsaj takšen vtis dobimo, ko nam jih avtor biografije posreduje. V glavnem gre za razmišljanja o tem, kaj stoji za uspehom predvsem v smislu mentalnih priprav, manj je anekdot ali raznih epizod, ki rekonstruirajo dogodke in bi pomagali pri zgodovinskih raziskavah ali bolj živo opisali in pobarvali dogodke in okoliščine okrog njene kariere. Ti zapiski so prej kot zgodovinarjem verjetno bolj koristni športnim psihologom, o Tini in njenih zgodbah med kariero pa v bistvu ne izvedemo iz biografije nič ključnega, kar poprej še ne bi razkrili mediji.

Novost ocenjene izdaje je predvsem prva sintetična in knjižna obdelava, ki hoče postaviti Tino v ospredje kot osebnost, bolj natančno kar njeno dvojno osebnost. Tudi sama se je Tina kot taka prepoznala in sicer po eni strani kot gladiatorica, po drugi pa tudi kot zelo čustvena in krhka osebnost.

Njena pogosta razcepljenost je vodila tudi v to, da je imela v času tekmovalne kariere pogosto tudi težave v komuniciranju z javnostjo. Še več težav in stresa pa je to puščalo tudi na zasebnem odnosu z Andreo Massijem kot trenerjem, vodjo ekipe in zasebnim partnerjem obenem. V biografiji je izpostavljena tudi njegova vloga kot zagotovo ena od ključnih na poti, ki je pripeljala Tino od vrhunske tekmovalke do serijske svetovne šampionke. Posledično je vloga Massija in samostojne ekipe *Team to aMaze*, ki se je leta 2008 vzpostavila povsem zunaj sistema slovenske ženske reprezentance, predstavljena zelo kontrastno in v nasprotju s *Smučarsko zvezo Slovenije*. Slednja je predstavljena kot organizacija, ki ni imela občutka za prilagajanje osebnim potrebam tekmovalke. Tina brez nove ekipe očitno ne bi dosegla več takih uspehov, res pa je tudi, da tudi brez podpore nacionalne smučarske zveze ne bi nikoli prišla do točke, ko jo je lahko prerasla. To pa je bilo v njeni zgodbi očitno mogoče le ob popolnem prilagajanju izključno njenim potrebam in ciljem.

Tina (rojena 1983) je bila sicer že pred letom 2008 vrhunska tekmovalka, ki je v svetovnem pokalu nastopala že od leta 2000. Kot zelo mlada se je priključila v odlično žensko ekipo, ki je tudi slovela po dobrem vzdušju (Urška Hrovat, Špela Pretnar, Alenka Dovžan, Katja Koren, Nataša Bokal...). Ko so se kolegice iz reprezentance (nekatero tudi zelo zgodaj!) poslovile, je morala prevzeti vlogo »vodje« reprezentance. Dotlej je tudi že posegla po nekaj zmagah v svetovnem pokalu v veleslalomu, toda vedno bolj pogosto je pred pričakovanji pokleknila in doživela tudi več neuspehov. Najgloblje je padla po olimpijskih igrah v Torinu 2006, ko je bila na točki razmišljanja, da konča kariero. Toda po letu 2008 se začne nova zgodba, Tina pa se iz vrhunske smučarke prelevi v serijsko zmagovalko. Rezime njene kariere je 26 zmag v svetovnem pokalu, kar je daleč največ, kar je pri nas komu uspelo v alpskem smučanju, osvojila pa je še 13 medalj na svetovnih prvenstvih in olimpijskih igrah. Presunljivih je tudi osvojenih 2414 točk v skupnem seštevku sezone 2012-2013, kar ni uspelo še nikomur v svetovnem smučarskem pokalu v ženski ali moški konkurenci. Eden od njenih največjih vrhuncev je dvojno zlato na olimpijskih igrah v Sočiju 2014, s katerim se knjiga tudi prične. Osvojitev dveh zlatih olimpijskih medalj v smuku in veleslalomu 2014 je točka,

ko je na vrhu Olimpa in na vrhuncu slave, po drugi strani pa je Tina sama kot svoj največji uspeh kariere v knjigi razglasila dejstvo, da nikoli ni bila hudo poškodovana.

Biografski roman zaključi čustveno pismo bivše zelo uspešne alpske smučarke Mateje Svet, ki ga je Tini napisala v letu, preden se je odločila za pot v okviru samostojne ekipe. Vedeti je tudi treba, da je Mateja Svet končala kariero precej skrivnostno in kot zelo mlada ter z že osvojenim naslovom svetovne prvakinja prišla na podobno točko, ko je za napredovanje poskušala iskati tudi lastno pot, ki ne bi bila več tesno zvezana s tedanjo smučarsko zvezo. Toda leta 1990 to očitno še ni bilo mogoče. V situaciji, ki je bila podobna Tinini, je prekinila kariero. V odkritem in čustvenem pismu, ki ga je spodbudil prav avtor biografije Vito Divac, se Mateja Svet obrača na Tino Maze, čeprav se menda poprej celo nista poznali. Mateja poskuša Tino spodbujati, zakaj bi bilo vredno nadaljevati. Težko ocenimo, koliko je pismo samo vplivalo na odločitev Tine, da tvega in se poda na samostojno pot, zagotovo pa to pismo doda na dramaturgiji knjige, poleg tega pa skozi pripoved še bolj izpostavi točko, ki je bila ključna v karieri Tine Maze.

Biografski roman *Jaz. Tina.* že z naslovom jasno nakazuje na to, da gre za pogled iz ene perspektive, torej iz perspektive športnice in osebnosti. Za biografijo, ki bi Tino poskušala osvetliti z vidika časa in prostora in bi poskušala čim bolj objektivno rekonstruirati zgodbo o Tini Maze je najbrž še prezgodaj. Preveč sveže je tudi slovo od kariere, ki je bilo zagotovo precej bolj grenko, kot bi si ga Tina in njeni navijači zaslužili. Dogodki okrog slovesa v Mariboru so še enkrat zaostriili nasprotja med smučarsko zvezo in Tino Maze ter njeno ekipo. Prav iz vseh teh dogodkov gre slutiti, da se je v ozadju in za očmi javnosti vselej odvijala scena, ki bi pravzaprav do kraja razgalila vse okoliščine, ki se jih biografija kvečjemu obrobno dotakne. Tako ostaja, če se osredotočimo na zgodovinski vidik izdaje biografije, jasno predvsem eno, biografija *Jaz. Tina.* je objava, ki v dobri meri lahko služi rekonstrukciji in vpogledu v Tinino zgodbo, ne postavlja pa ji še dokončnega okvirja. Obenem gre čestitati Vitu Divcu za to, da je s svojo osebnostjo očitno pridobil pri Tini Maze toliko zaupanja, ki je bilo osnova za to, da se je projekt biografije realiziral. Gre za velik privilegij po eni

strani posebej zanj, po drugi pa, posledično, tudi za nas, da sta vsaj del večplastne in kompleksne Tinine zgodbe objavila in dala na vpogled javnosti (tudi) za prihodnje analize. Subjektivni vidik pripovedi sicer poskuša biografija uravnotežiti na koncu, ko prepusti nekaj prostora sopotnikom Tinine kariere, da podajo svoje mnenje o Tini. Toda tudi slednji se o Tini ne razpišejo kritično, saj je razumljivo njihov izbor omejen le na njene najbližje in sodelavce. Za raziskovanje bi bilo zanimivo kdaj slišati in zbrati skupaj tudi misli še več trenerjev, sotekmovalk ali pa tudi drugih novinarjev, ki so Tino podrobno spremljali ali celo delali z njo, jih pa Tina, ki je bila do javnosti in ljudi pogosto tudi nezaupljiva, ni sprejela v ozek krog zaupnikov.

Biografije športnikov so danes – podobno kot družabna omrežja – predvsem del izgradnje medijske in marketinške podobe športnika in v tem pogledu jih moramo tudi, ko se z njimi srečujemo zgodovinarji, brati in razumeti. Biografije so v veliki meri še en v vrsti produktov, ki se lepijo na športni uspeh. Bolj kot zgodovinski vir so športne biografije odraz sodobnega časa, športa in družbe, ki nam zgodbe iz športnega sveta danes kar pre-pogosto poskuša v skrajni obliki celo servirati kot priročnike za samopomoč in uspeh. Temu navkljub pozdravimo izid biografije z željo, da jo čim več bralcev vzame v roke, bodisi da z njo podoživi trenutke, ki so brez dvoma s svojim odmevom zaznamovali sodobni čas, bodisi da v njej najde kakšen drug vir spoznanja. Ob tem pa še pozdravimo napoved založnika, da z jesenjo 2017 izda tudi angleški, nemški in italijanski prevod.

Borut Batagelj